

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

KDK-kevätsseminaari

30.5.2012

Tekijänoikeudet

Jukka Liedes

KDK – tekijänoikeuskysymyksistä

- Tavoitteena edistää arkistojen, kirjastojen ja museoiden keskeisten tietovarantojen saatavuutta ja käytettävyyttä tietoverkoissa sekä aineistojen saattamista yleisön saataville
- Tekijänoikeudella suojattujen aineistojen
 - digitoiminen ja
 - saattaminen yleisön saataviin
- Tekijänoikeudesta vapaa aineisto
 - voidaan käyttää vapaasti
 - ei tule uudelleen suojatuksi KDK:ssa
- Metatiedon tekijänoikeudellinen status
 - metatieto sinänsä
 - metatieto - tietokannat

Suojatun aineiston säilyttäminen ja käyttö

- Lähtökohta on, että kukin organisaatio vastaa aineistojensa osalta tekijänoikeuksista
- Asetuksessa säädetyt arkistot, kirjastot ja museot saavat digitoida mm. aineistojen säilyttämistä ja säilyvyyden turvaamista varten
 - **Digitoituja aineistoja saadaan saattaa yleisön saataviin laitosten tiloissa**
 - **Yleisön saataviin saattaminen internetin välityksellä / KDK:n asiakasliittymässä edellyttää oikeudenhaltijan lupaa**
- Tekijänoikeuslaki mahdollistaa kollektiiviset järjestelyt sopimuslissenssisäännösten nojalla; ei pakota sopimiseen
- Toimivien puitteiden luominen laitostasolla tai laajemmin (esim. mallisopimukset, puitesopimukset tai kattavat sopimukset)
- Kokoelma-aineistojen hankintavaiheen sopimukset

Sopimuslisenssijärjestelmä

- Käyttöaluekohtaiset sopimuslisenssisäännökset kattavat teosten käytön, esim.
 - **valokopiointi**
 - **kirjastot, arkistot, museot**
- Kirjastoja, arkistoja ja museoita koskeva sopimuslisenssisäännös mahdollistaa sopimisen
 - **digitoinnista ja**
 - **yleisön saataviin saattamisesta verkon kautta**
- Sopimuslisenssi kattaa myös orpojen teosten käytön
- Lupa kattaa teosten käytön järjestön kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti ilman, että tekijä voi esittää vaatimuksia käyttäjälle

Orpoteosdirektiivi

- Direktiiviehdotus annettiin toukokuussa 2011
- Valmistelu on pitkällä – Puolan ja Tanskan pj-kauden jälkeen
- Aluksi Suomessa ja Pohjoismaissa suuria ongelmia
 - olisi ehkä pysäyttänyt sopimuslisenssijärjestelmän (käytön ja) kehittämisen
- Direktiiviin on saatu selvennyksiä ja korjauksia
 - mm. johdantokappale ja säännös, jotka vahvistavat, että ei vaikuta tiettyihin kansallisiin järjestelmiin:
 - **Johdantokappale 20: "This Directive is without prejudice to the arrangements in the Member States concerning the management of rights such as extended collective licences, legal presumptions of representation or transfer, collective management or similar arrangements or a combination of them, including for mass digitisation."**
 - **Artikla 1.4: "This Directive does not interfere with any arrangements concerning the management of rights at national level."**
- Teos/oikeudenhaltija -tietokantojen kehittäminen ja käyttö

Julkisen hallinnon hallussa olevien tietojen uudelleenkäyttö (PSI-direktiivi)

Direktiiviehdotus on annettu ja on käsittelyssä neuvostossa ja parlamentissa

- komissio ehdottanut soveltamisalan laajentamista
- kattaisi myös kirjastoissa, arkistoissa, museoissa, ml. yliopistokirjastoissa olevan aineiston

Ehdotus ei puutu kolmansien tekijänoikeuksiin

- omat materiaalit olisivat soveltamisalassa

Suomi on identifioinut tähän liittyviä ongelmia

- saattaisi vaikuttaa kielteisesti mm. kyseisten laitosten tulonmuodostukseen ja rahoituspohjaan

Oikeuksien yhteishallinnon puitedirektiivi

Direktiiviehdotus odotettavissa lähiaikoina:

- Olisi "puitedirektiivi"
- Sisältäisi yleisiä kaikkea oikeuksien yhteishallintoa koskevia periaatteita, good governance, transparenssi
- Sisältäisi myös sektorikohtaisia säännöksiä, ainakin
 - **musiikin osalta**
 - **audiovisuaalisten teosten osalta**

Direktiivin tarkoituksena mm. helpottaa rajat ylittävää lisensointia

- **tällä olisi merkitystä erityisesti suhteessa KDK - Europeana**

KDK – ©-ratkaisujen etsintä

Tilanne:

- Tarvitaan KDK:ssa tarvittavien käyttöoikeuksien neuvottelumekanismi
- Kiristyvässä taloudellisessa tilanteessa edellytykset kaikkien tarvittavien oikeuksien hankinnalle valtion talousarviossa ovat vaikeutuneet

Ratkaisukokonaisuuden mahdollisia elementtejä:

- korvauksettomia käyttöoikeuksia (iän, kysynnän, aineistolajin haavoittuvuuden ym. suhteen)
- suoja-ajan mittaisia käyttöoikeuksia kertakorvauksilla (kokoelmatasolla jne.)
- käytön tai aineiston määrään sidottuja vuosittaisia tms. käyttöoikeuksia johonkin osaan KDK:ta
- kaupallisten markkinoiden kannalta merkittävimpään aineistoon ratkaisuja, jotka myös tekijät ja kustantajat voivat hyväksyä